

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 146/03-42

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 9. júla 2003 predbežne prerokoval sťažnosť H. K., bytom S. N. V., zastúpenej advokátkou JUDr. I. R., K., vo veci porušenia jej základného práva podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 6 ods. 1 prvej vety Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Spišská Nová Ves v konaní sp. zn. 9 C 762/98 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť H. K. o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bolo 17. decembra 2002 doručené podanie H. K. (ďalej len „sťažovateľka“), bytom S. N. V., zastúpenej advokátkou JUDr. I. R., K., označené ako „Sťažnosť podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky“. Z jeho obsahu vyplynulo, že sťažovateľka ním namieta prietahy v konaní Okresného súdu v Spišskej Novej Vsi (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 9 C 762/98 vo veci rozvodu a starostlivosti súdu o maloletých. Podľa tvrdenia sťažovateľky „*Lehota, ktorá uplynula od podania návrhu (1. 6. 1998) až do dnešného dňa, keď konanie o rozvod*

manželstva nie je vo všetkých svojich častiach (teda v časti zákonne spojeného konania o výživnom pre mal. deti na čas po rozvode) doposiaľ právoplatne skončené, je neprimerane dlhá a podľa mojej mienky nezdôvodniteľná.

Odporca vo veci nekonal tak, aby naplnil účel O. s. p., teda, aby ochrana práv účastníkov bola účinná a rýchla. Zodpovednosti za neprimerane dlhý čas konania sa odporca nemôže zbaviť ani poukázaním na to, že odporca v konaní o rozvod manželstva, môj bývalý manžel, sa správa v konaní obštrukčne a tým predlžuje konanie. Domnievam sa, že zásada rovnosti účastníkov platná v O. s. p. má mať svoje vyjadrenie aj v takom postupe súdu, ktorý neumožní, aby jeden z účastníkov zneužívajúc svoje práva, mohol týmto spôsobovať porušovanie práv druhého z účastníkov na konanie v primeranej lehote a bez prieťahov. Odporca má k dispozícii viacero možností, ktorým mohol zabezpečiť rýchly a efektívny priebeh konania a to od doručovania písomnosti odporcovi prostredníctvom policajného zboru, ukladania pokút, predvedenia, až po konanie v jeho neprítomnosti. Bolo povinnosťou odporcu tieto nástroje využívať tak, aby odporca v rozvodovom konaní, môj bývalý manžel, nemohol spôsobovať neprimeranú dĺžku konania. Zodpovednosť za prieťahy v mojom rozvodovom konaní je, podľa môjho názoru, jednoznačne na strane odporcu – Okresného súdu v Spišskej Novej Vsi.“

Na základe výzvy ústavného súdu z 24. februára 2003 sťažovateľka doplnila a spresnila svoju sťažnosť nasledovne:

«Sťažovateľka sa v sťažnosti nedomáha vyslovenia porušenia svojich práv za obdobie alebo z dôvodu, že ona alebo odporca v uvedenom konaní využívali svoje procesné oprávnenia proti rozhodnutiam súdu I. stupňa. Sťažovateľka sa však domnieva, že v obdobiach konania pred súdom I. stupňa dochádzalo k zbytočným prieťahom spočívajúcim v tom, že súd v priebehu konania nevyužíval dostatočne možnosti na to, aby konanie bolo rýchle a efektívne, napriek správaniu odporcu (manžela sťažovateľky). Už dňa 16. 9. 1998 sťažovateľka podala u odporcu návrh na vydanie predbežného opatrenia, týkajúceho sa zverenia detí do výchovy, v ktorom uvádza: „som v rozvodovom konaní, manžel sa opakovane nedostavil na pojednávanie.“

Je skutočnosťou, že súd I. stupňa vyniesol 5. 11. 1998 rozsudok, ale sťažovateľka sa domnieva, že napriek pomerne krátkej lehote vznikli v činnosti súdu prieťahy, ktoré boli

spôsobené nevyužívaním procesných prostriedkov, ktoré súd mal k dispozícii na to, aby konanie prebiehalo plynule, napriek obštrukciám zo strany odporcu. Ak by totiž akceptovala skutočnosť, že odporca môže svojim správaním – neustanovovaním sa na pojednávanie, zásadným spôsobom ovplyvniť rýchlosť konania a že súd je zbavený povinnosti prejednať vec čo najrýchlejšie, v prípade takéhoto správania jedného z účastníkov, potom by musela prijať fakt, že autorita súdu je pochybná a možno o nej uvažovať len dovedy, pokiaľ niektorý z účastníkov sa nerozhodne nerešpektovať ju. Sťažovateľka sa teda domnieva, že pokiaľ súd I. stupňa nariad'oval pojednávania pomerne skoro po podaní návrhu, nezbavuje ho to ešte zodpovednosti za to, aby tieto pojednávania neboli len formálnymi úkonmi súdu, ale aby viedli k rozhodnutiu vo veci samej.

Sťažovateľka preto namieta predovšetkým to, že súd I. stupňa nevyužil všetky procesné možnosti na to, aby jeho úkony (pojednávania) viedli k rýchlemu rozhodnutiu vo veci.

Z uvedeného dôvodu sťažovateľka trvá na stanovisku, že k zbytočným prieťahom u odporcu dochádzalo v období od 1. 6. 1998 do 5. 11. 1998, od 19. 3. 1999 (dátum, kedy bolo doručené rozhodnutie KS v Košiciach zo dňa 25. 1. 1999 súdu I. stupňa) do 25. 4. 2001 (v tomto období sa neuskutočnilo žiadne pojednávanie od 30. 9. 1999, kedy KS v Košiciach rozhodol o námietke zaujatosti voči vec pojednávajúcej sudkyňi až do 2. 6. 2000 a potom od 9. 8. 2000 do 25. 4. 2001), a nakoniec od 12. 11. 2001 (keď bolo súdu I. stupňa doručené rozhodnutie KS v Košiciach zo dňa 15. 10. 2001) do 20. 11. 2002.»

Na základe uvedeného sťažovateľka požiadala, aby ústavný súd po prijatí jej sťažnosti na ďalšie konanie nálezom rozhodol takto:

„Právo sťažovateľky na prejednanie veci bez zbytočných prieťahov zakotvené v článku 48 ods. 2 Ústavy SR a právo na prerokovanie veci v primeranej lehote v článku 6 ods. 1 vety prvej Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd v znení protokolov č. 3, 5 a 8 bolo postupom Okresného súdu v Spišskej Novej Vsi sp. zn. 9 C 762/98 porušené.

Ústavný súd Slovenskej republiky prikazuje, aby Okresný súd v Spišskej Novej Vsi konal vo veci vedenej na Okresnom súde v Spišskej Novej Vsi pod sp. zn. 9 C 762/98 bez prieťahov.

Ústavný súd Slovenskej republiky priznáva sťažovateľke finančné zadosťučinenie vo výške 200.000,- Sk.

Odporca je povinný nahradiť sťažovateľke všetky trovy tohto konania. “

II.

Ústavný súd je podľa čl. 127 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a s účinnosťou od 1. januára 2002 oprávnený konať o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ktorými namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd upravených buď v ústave, alebo v medzinárodnej zmluve o ľudských právach, pokiaľ o ich ochrane nerozhoduje iný súd. Podmienky konania ústavného súdu o sťažnostiach, ako aj ich zákonom predpísané náležitosti sú upravené v zákone Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“), pričom nesplnenie niektorej z nich má za následok odmietnutie sťažnosti už pri jej predbežnom prerokovaní podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde. Ústavný súd preto predbežne prerokoval sťažnosť sťažovateľky podľa § 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde a skúmal, či neexistujú dôvody na jej odmietnutie podľa § 25 ods. 2 citovaného zákona.

Osobitne sa zameril na preskúmanie opodstatnenosti sťažnosti sťažovateľky, keďže pri sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) ústavný súd berie do úvahy, že odmietnuť sťažnosť ako zjavne neopodstatnenú možno „vzhľadom na skutočnosť, že celková doba konania pred súdom..., ako aj postup zákonného sudcu nesignalizovali reálnu možnosť zbytočných prietahov, a tým ani porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy“ (II. ÚS 109/03), „argumenty v sťažnosti sťažovateľa nepreukázali v čase podania sťažnosti takú intenzitu porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, aby bola sťažnosť prijatá na ďalšie konanie“ (II. ÚS 93/03), resp. že „na základe skutočností uvedených v sťažnosti nemožno postup súdu považovať za taký, ktorý by signalizoval pri predbežnom prerokovaní možné porušenie základného práva sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy“ (II. ÚS 131/03).

1. Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd z predloženej sťažnosti, ako aj z informácií získaných zo súdneho spisu okresného súdu vo veci sp. zn. 9 C 762/98 zistil, že išlo o konanie vo veci rozvodu manželstva a starostlivosti súdu o maloletých. Konanie začalo na základe návrhu sťažovateľky 1. júna 1998, pričom súd v ňom po prvýkrát rozhodol 5. novembra 1998. Na základe odvolania odporcu vo veci rozhodol Krajský súd v Košiciach [ďalej len „krajský súd“ (18 Co 10/99)], ktorý 25. januára 1999 rozsudok súdu prvého stupňa zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Druhýkrát rozhodol okresný súd 25. apríla 2001, pričom aj proti tomuto rozsudku sa odvolal odporca. Krajský súd o jeho odvolaní 15. októbra 2001 (18 Co 297/01) rozhodol tak, že potvrdil rozsudok súdu prvého stupňa vo výroku o rozvode manželstva a zverení maloletých detí pre čas po rozvode matke, ako aj vo výroku o trovách rozvodového konania vo vzťahu medzi účastníkmi a zrušil rozsudok súdu prvého stupňa vo výroku o výživnom na maloleté deti pre čas po rozvode a v rozsahu zrušenia vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie. Okresný súd rozhodol o určení výživného pre maloleté deti sťažovateľky pre čas po rozvode 20. novembra 2002, avšak toto rozhodnutie napadla včas podaním odvolania sťažovateľka s návrhom, aby odvolací súd napadnutý rozsudok zrušil a vec vrátil konajúcemu súdu na nové konanie a rozhodnutie. Krajský súd svojím rozsudkom z 31. marca 2003 (16 CoP 56/03) potvrdil rozsudok súdu prvého stupňa vo výroku o určení výživného pre čas po rozvode manželstva a zrušil rozsudok súdu prvého stupňa vo výroku o dlžnom výživnom a trovách konania a v rozsahu zrušenia vec vrátil súdu prvého stupňa na ďalšie konanie. V tomto konaní okresný súd naďalej pokračuje viazaný názorom krajského súdu ohľadom jeho ďalšieho postupu. Z uvedeného prehľadu ústavný súd uzavrel, že konanie pred okresným súdom sp. zn. 9 C 762/98 bolo právoplatne ukončené 15. októbra 2001 v časti, v ktorej krajský súd potvrdil rozsudok prvostupňového súdu vo výroku o rozvode manželstva a o zverení maloletých detí do výchovy matky po rozvode.

2. V období podania sťažnosti sťažovateľky ústavnému súdu (17. decembra 2002) pred okresným súdom už prebiehalo konanie sp. zn. 9 C 762/98 len v časti týkajúcej sa určenia výživného pre deti sťažovateľky. Z predloženého súdneho spisu ústavný súd zistil, že okresný súd o tejto otázke rozhodol svojím rozsudkom z 20. novembra 2002 a že na

základe odvolania sťažovateľky proti nemu krajský súd 31. marca 2003 rozhodol tak, že rozhodnutie súdu prvého stupňa vo výroku o určení výživného pre čas po rozvode manželstva potvrdil. Keďže účelom konania o sťažnosti namietajúcej porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru je odstránenie stavu právnej neistoty účastníka konania vo veci, o súdnu ochranu ktorej pred všeobecnými súdmi požiadal, a keďže v konaní pred okresným súdom v súčasnosti prebieha konanie sp. zn. 9 C 762/98 iba v časti týkajúcej sa výživného na maloleté deti, ústavný súd zisťoval, či v tomto konaní (ktoré jedine prichádza do úvahy) postup súdu signalizuje reálnu možnosť zbytočných prietahov v konaní, dôvodnosť ktorej by bolo potrebné preskúmať v konaní o veci samej, pričom zistil, že tomu tak nie je.

3. Ústavný súd sa na základe týchto skutočností zameril iba na posledné z uvedených období, o ktorých sa sťažovateľka domnievala, že v ňom došlo k zbytočným prietahom v konaní, a to od 12. novembra 2001 do 20. novembra 2002. Išlo teda o obdobie, v ktorom nadobudol právoplatnosť rozsudok okresného súdu v časti týkajúcej sa rozvodu manželstva sťažovateľky a zverenia detí do jej výchovy pre čas po rozvode (15., resp. 16. novembra 2001) a konalo sa už iba o výživnom pre deti sťažovateľky pre čas po rozvode.

V uvedenom období sa uskutočnili dve pojednávania okresného súdu (6. februára 2002 a 20. novembra 2002), na ktorých sa zúčastnil odporca osobne, resp. prostredníctvom svojho právneho zástupcu. Zo súdneho spisu ústavný súd zistil, že počas tohto obdobia sa súd sústredil (dožiadaniami rôznym inštitúciám) na zisťovanie výšky príjmov oboch účastníkov konania ako podkladu na určenie výživného pre deti sťažovateľky, pričom jeho postup bol plynulý a nevykazoval znaky zbytočných prietahov. Keďže na pojednávaní okresného súdu 6. februára 2002 bola odporcovi uložená poriadková pokuta vo výške 1 000 Sk, na základe jeho odvolania proti uzneseniu o jej uložení sa spis od 28. februára 2002 do 6. septembra 2002 nachádzal na krajskom súde, ktorý svojím uznesením z 30. augusta 2002 (16 Co 106/02-229) rozhodol tak, že potvrdil rozhodnutie súdu prvého stupňa o uložení poriadkovej pokuty. V tomto konaní krajský súd rozhodol aj o odvolaní odporcu proti uzneseniu okresného súdu (sp. zn. 9 C 762/98) o námietke zaujatosti zákonnej sudkyne. Po vrátení veci okresnému súdu tento rozhodol 20. novembra 2002 o výživnom

pre deti sťažovateľky pre čas po rozvode a na základe jej odvolania krajský súd 31. marca 2003 (16 CoP 56/03) toto rozhodnutie potvrdil.

Berúc do úvahy povahu konania (nesporové konanie), jeho právnu a faktickú zložitosť, postup súdu, ako aj správanie účastníkov konania ústavný súd v období od 20. novembra 2001 nezistil reálnu možnosť zbytočných prierahov v konaní, a tým ani porušenia základného práva sťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru, dôvodnosť ktorej by bolo potrebné posúdiť po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie. Z tohto dôvodu odmietol sťažnosť sťažovateľky ako zjavne neopodstatnenú už po jej predbežnom prerokovaní.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 9. júla 2003